

O Těšíkově mlýně

POZNÁVÁME BORY

Byl postaven u Těšíkova rybníka (3,6380 ha), o němž první písemná zmínka pochází z roku 1409, kdy náležel Zikmundu z Křižanova. První zmínka o mlýnu je z roku 1445. Roku 1677 Eleonora, hraběnka z Oppersdorfu, zakoupila borskou svobodnou rychtu od Ondřeje Těšíka včetně tehdy ještě dřevěného Těšíkova mlýna. Tak je v urbáři křižanovského panství roku 1682 mlýn uváděn jako panský „od Těšíka koupěný“. V roce 1771 jej prodal opat žďárského kláštera Františka Tálskému. V rodině Tálských zůstal mlýn v držení až do roku 1876, kdy přešel na rodinu Kubytovu. V roce 1880 byl prodán Marii Valíkové ze Znetínku. Dne 14. srpna 1884 požár ve mlýně strávil celou budovu mlýna a mlýnské stroje, jen pila, chlěvy a stodola byly zachráněny.

Horní mlecí kámen - běhoun vyrobený z arkózy, odrůdy pískovce. Kameny se křesaly - ostřily ocelovými oškrtky. Krásně vidíme ostré rýhy, hlubší drážky se nazývají remíše.

hořet, použila nějakou hořlavinu. Ta se vzňala a zapálila na ní šaty. Mlynářka vyběhla k rybníku, ale ten byl zamrzlý. S velkými popáleninami byla převezena do nemocnice v Třebíči, kde 2.2.1947 zemřela ve věku 50 let.

Mlynářské řemeslo provozoval František Coufal do začátku roku 1952, kdy byl Krajským národním výborem v Jihlavě mlýn zastaven. Jako u většiny mlýnů i zde bývalo menší hospodářství s poli, což umožnilo následně Františku Coufalovi a jeho synovi Miroslavovi na mlýně zůstat a hospodařit. Drželi hovězí dobytek a drobné hospodářské zvířectvo. Jelikož probíhala kolektivizace zemědělství, tak s odůvodněním na neplnění předepsaných dodávek, byla koncem srpna roku 1957 Místním národním výborem v Horních Borech zemědělská usedlost bezplatně začleněna pod Československý státní statek v Křižanově. Tou dobou již žili manželé Miroslav a Anna Coufalovi v Křižanově, kde si našli zaměstnání u státního statku a u pošty. Mlynář František Coufal bydlel ve mlýně sám až do roku 1984, kdy se přestěhoval k synovi do Křižanova. Pak mlýn nebyl řádně hospodářsky využíván ani nesloužil k rekreaci. Po roce 1989 se o něj a o pozemky zase začali starat manželé Coufalovi, kteří sem dojížděli ve volném čase. Po vleklých komplikacích se započatou rekonstrukcí, byl bývalý mlýn v roce 2015 odprodán vnukem M. Coufala současnému majiteli, jenž objekt mlýna opravil a po úpravě využívá k rekreaci.

Rok obnovy mlýna po požáru na trámu ve mlýně

Nedlouho nato kupuje mlýn Filip Coufal z Rudolce. Ten si bere roku 1887 za ženu Marii Hrubou z Kadolce. V roce 1888 velká bouře se strašným přívalem vody protrhla hráz rybníka a způsobila značné škody na budovách a zvířectvu. Mlynář při záchranných pracích tak silně prochladl na nohy, že zchoml a nemohl chodit. Z jejich dětí zůstal na mlýně hospodařit syn František. Ten se oženil v roce 1925 s Marií Padalíkovou z Obyčtova. V únoru 1947 mlynářka rozdělávala v kamnech oheň. Když jí nechtěl

Zařízení mlýna bylo jednoduché a podobalo se mlýnům v okolí. Poháněno bylo celodřevěným vodním kolem na tzv. horní vodu, kdy voda proudila pomocí vantrok průtokem hráze přímo z rybníka. Akumulací vody v rybníce byl vyřešen případ krátkodobého sucha, ale pro překlenutí delšího suchého období, byl v roce 1922 uveden do provozu plynosací motor o výkonu 15 HP. Asi od roku 1949 bylo vodní kolo nahrazeno Bankiho turbínou. Ta byla v roce 1992 M. Coufalem s nemalou pomocí svého švagra obnovena o výkonu 5 KWh a slouží dodnes. Původně byla připojena pouze na generátor za účelem výroby elektrického proudu nejen pro budovu mlýna, ale i hospodářské budovy. Současným majitelem byla budova bývalého mlýna připojena na veřejnou elektrickou síť.

Odváděcí část náhonu - voda protéká dvorem, pod stodolou a přes zahradu do potoka Babačka.

Zděná budova mlýna měla 3 podlaží. V přízemí byla strojovna, kde se převáděla točivá síla mlýnského kola na transmisi a dále na stroje hnacími řemeny. Zde byla také zanáška - místo kam se nosilo obilí ke mletí. V prvním poschodí pracovaly mlýnské stolice, pytlavala se mouka a jiné mlýnské výrobky. Ty se spouštěly skluzavkou na povozy mleců. Odtud se také chodilo do kuchyně a na hráz rybníka. V podstřeší se točila malá transmisa s řemeny pohánějícími vysévače, výtahy a jiné stroje. V roce 1910 po modernizaci byly mlýnské kameny nahrazeny dvěma kovovými stolicemi. Vybavení mlýna bylo původně jen na žito, ale za války se tu mlela i pšenice. Po všechna léta tu vypomáhala služka a ve mlýně byl zaměstnán mlynářský učeň nebo tovaryš. Na sezónní práce sem docházeli také lidé vypomáhat s kosením luk či zednický mistr.

Těšíkův mlýn 1997, foto V. Makovský

Pavel Žvábek - Voda, pískovcová plastika nad vchodem do mlýna

Dříve stála vedle lednice (dnes strojovna turbíny) jihozápadně od mlýna pila s jedním plátem „jednuška“, poháněná samostatným vodním kolem. Požez dřeva skončil po roce 1888.

Informace o mlýně, které byly čerpány z knihy V. Makovský – O. Kment: Mlýny a mlynáři na Velkomeziříčsku, upřesnil Ing. L. Mazel.